

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Кафедра дефектології та фізичної реабілітації

«Затверджую»

Ректор

Андрій КРАСНОЖОН

«15» травня 2022 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для абітурієнтів на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Спеціальність	016 Спеціальна освіта
ОПП	«Спеціальна освіта (Логопедія)»
Факультет	Медичний

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування базується на освітньо-професійній програмі підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта. Навчальна програма дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, визначена навчальним планом, затверджена ректором Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Вона включає дисципліни, що входять до циклу професійної та практичної підготовки освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня галузі спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Вступні випробування призначені для визначення теоретичної та практичної підготовленості абітурієнтів до продовження навчання в магістратурі за освітньо-професійною програмою «Спеціальна освіта (Логопедія)».

До участі у вступному випробуванні допускаються особи, які завершили навчання та здобули ступень бакалавра, спеціаліста або магістра (за іншою спеціальністю)

Мета вступного випробування – відбір абітурієнтів на навчання за освітньо-професійною програмою «Спеціальна освіта (Логопедія)» другого (магістерського) рівня.

Вступне випробування проводиться у формі тестування.

Загальна характеристика програми вступного випробування

Програма вступного випробування включає:

1. Перелік розділів і тем.
2. Список літератури для підготовки до фахового випробування.
3. Критерії оцінювання знань, умінь та навичок абітурієнта.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ.

Тема 1. Предмет та завдання корекційної педагогіки.

Корекційна педагогіка як наука про вивчення, виховання, навчання та шляхи корекції розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Предмет та завдання корекційної педагогіки. Основні категорії корекційної педагогіки. Місце корекційної педагогіки в системі педагогічних наук. Зв'язок корекційної педагогіки з медичними науками, загальними та спеціальними психолого-педагогічними дисциплінами, спеціальними методиками. Етапи розвитку та методи корекційної педагогіки. Сучасний розвиток корекційної педагогіки в Україні.

Тема: 2. Діти з особливими освітніми потребами як об'єкт вивчення, виховання та навчання.

Соціально-педагогічні фактори, що впливають на проблему вивчення та організації допомоги дітям з особливими освітніми потребами. Сучасні психолого-педагогічні класифікації порушеного розвитку. Їхнє значення для диференціації спеціальних та інклюзивних закладів для дітей з особливими освітніми потребами. Склад учнів та вихованців спеціальних та інклюзивних закладів освіти. Педагогічна характеристика учнів та вихованців спеціальних закладів освіти та реабілітаційних центрів.

Тема 3. Система закладів для дітей з особливими освітніми потребами в Україні.

Диференційована система спеціальних та інклюзивних закладів для дітей з особливими освітніми потребами в залежності від ступеня вираженості дефекту та віку дитини. Принципи побудови спеціальних та інклюзивних закладів. Заклади системи соціального забезпечення, заклади охорони здоров'я. Спеціальні заклади освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку системи Міністерства освіти. Заклади нового типу. Допоміжна школа як основний тип закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Завдання допоміжної школи у справі навчання, послаблення або подолання недоліків психофізичного розвитку учнів з порушеннями інтелектуального

розвитку та їхньої інтеграції в сучасній системі соціальних відносин. Взаємозв'язок всіх завдань. Типове положення про спеціальну загальноосвітню школу-інтернат (школу, клас) України для дітей з вадами фізичного або розумового розвитку, 1994. Перспективні завдання розвитку та удосконалення спеціальних закладів для дітей з особливими освітніми потребами в Україні. Проблема відбору дітей в спеціальні та інклюзивні заклади. Принципи та методи відбору. Склад та зміст роботи інклюзивно-ресурсних центрів.

Тема 4. Організація корекційно-виховної роботи в спеціальному закладі дошкільної освіти.

Роль дошкільного виховання в корекції недоліків психофізичного розвитку та формуванні особистості дитини з особливими освітніми потребами. Завдання спеціальних закладів дошкільної освіти. Зміст освітньо-виховної та корекційної роботи в спеціальному закладі дошкільної освіти. Специфіка професійної діяльності дефектолога і вихователя.

Тема 5. Навчання, виховання і трудова підготовка дітей з глибокими порушеннями інтелекту.

Мета та завдання спеціальних закладів для дітей з глибокими порушеннями інтелекту. Зміст і організація навчальної та корекційно-виховної роботи з глибоко розумово відсталими дітьми. Система закладів для розумово відсталих дітей у найбільш розвинених зарубіжних країнах.

Тема 6. Навчання, виховання, розвиток та корекція як єдиний педагогічний процес.

Єдність законів розвитку нормальної та аномальної дитини. Роль діяльності та спілкування у розвитку особистості дитини. Взаємозв'язок навчання та розвитку. Єдність навчання, виховання, розвитку, корекції як основна закономірність педагогічного процесу в спеціальному закладі освіти. Корекція аномального розвитку дитини з особливими освітніми потребами як основне специфічне завдання навчально-виховного процесу спеціальної школи. Сутність корекційно-виховної роботи. Л. С. Виготський про складну структуру та закономірності аномального розвитку, можливості корекції. Л. С. Виготський про соціальну спрямованість корекційно-виховної роботи з

розумово відсталими дітьми. Вчення Л. С. Виготського про зони найближчого розвитку та про використання обхідних шляхів у корекційно-виховній роботі. Опора на позитивні можливості учнів в освітньому процесі. Основні напрямки корекційно-виховної роботи у спеціальній школі. Засоби корекції. Значимість раннього виявлення патології психофізичного розвитку та ранньої спеціальної педагогічної роботи з дітьми для підвищення ефективності корекційно-виховної роботи.

Тема 7. Принципи навчання в спеціальному закладі освіти.

Обґрунтування принципів навчання в спеціальній школі. Характеристика принципів спеціальної дидактики (виховуючий характер навчання, принципи науковості, доступності знань; систематичності та послідовності в навчанні; міцності, наочності знань; свідомості та активності учіння; індивідуальний та диференційований підхід до учнів з порушеннями у розвитку). Корекційно-розвиваюча та практична спрямованість принципів навчання в спеціальній школі.

Тема 8. Методи навчання у спеціальному закладі освіти.

Поняття про методи, прийоми та засоби навчання. Сучасні класифікації методів навчання у спеціальній школі: за джерелом знань, дидактичною метою, характером пізнавальної діяльності учнів; методи організації, здійснення та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності. Критерії вибору методів навчання. Характеристика особливостей реалізації в спеціальній школі методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Раціональне поєднання методів навчання.

Тема 9. Форми організації навчання в спеціальному закладі освіти.

Урок як основна форма шкільного навчання. Сучасні психолого-педагогічні вимоги до уроку. Особливості уроку в спеціальній школі. Типи та структура уроків. Підготовка вчителя до уроку. Зміст та методи аналізу уроку з боку його корекційної спрямованості, виховуючого характеру, з боку педагогічного керівництва пізнавальною діяльністю учнів, цілісний аналіз. Екскурсія як форма навчальної роботи в спеціальній школі. Підготовка до екскурсії, вимоги до її проведення.

Тема 10. Виховання дітей та підлітків з особливими потребами в сім'ї.

Виховання у сім'ї – першооснова розвитку дитини як особистості. Умови правильного сімейного виховання. Особливості та зміст виховання дитини з особливими потребами в сім'ї. Форми та методи роботи спеціальної школи з сім'ями школярів. Характеристика колективних і індивідуальних форм, зміст роботи вчителя з батьками учнів. Участь громадськості у вихованні і соціальній реабілітації дітей з особливими потребами.

Розділ II. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ.

Тема 1. Предмет та завдання спеціальної психології.

Предмет і об'єкт спеціальної психології. Відмежування предмета спеціальної психології від змісту патопсихології, клінічної психології, нейропсихології і психопатології. Мета та завдання спеціальної психології. Зв'язок спеціальної психології з іншими науками. Зв'язок спеціальної психології з корекційною педагогікою. Основні галузі сучасної спеціальної психології.

Тема 2. Методи і принципи спеціальної психології.

Особливості використання психологічних методів дослідження залежно від форми порушення. Експеримент та можливості його використання в спеціальній психології. Навчальний та констатуючий експеримент – їх можливості і обмеження. Якісний і кількісний підхід в оцінці експериментальних даних. Тестові методи в спеціальній психології. Метод спостереження і техніка його використання в спеціальній психології. Анамнестичний метод і його значення в спеціальній психології. Бесіда і особливості її проведення в області спеціальної психології. Аналіз продуктів діяльності. Стандартизовані психодіагностичні процедури та їх використання в практиці спеціальної психології. Метод анкетування і опитування. Особливості застосування самоспостереження в спеціальній психології. Правила та вимоги до складання психологічного висновку і формування рекомендацій.

Тема 3. Сучасні уявлення про сутність феномену розвитку що відхиляється.

Поняття про психічний розвиток. Сучасні теорії психічного розвитку. Кількісні та якісні зміни в процесі розвитку. Незворотність і безперервність психічного розвитку. Сензитивні періоди в процесі психічного розвитку. Психічний розвиток і діяльність. Навчання та розвиток. Зона найближчого і актуального розвитку. Культурно-історична теорія психічного розвитку Л. С. Виготського як методологічна база спеціальної психології. Структура первинних і системних порушень. Співвідношення пошкоджених, недорозвинених і збережених функцій. Роль навчання в корекції вторинних відхилень у розвитку. Сутність феномена порушеного розвитку і його основні характеристики. Значення уявлень про порушений розвиток для розуміння природи нормального функціонування психіки.

Тема 4. Класифікації відхилень у психічному розвитку і загальна характеристика окремих форм дизонтогенеза.

Теоретичні та емпіричні класифікації відхилень у розвитку. Міжнародна класифікація психічних і поведінкових розладів 10-го перегляду. Сучасні клініко-психологічні та психолого-педагогічні класифікації відхилень психічного розвитку В. В. Ковальова, В. В. Лебединського та ін.

Тема 5. Категоріальний апарат сучасної спеціальної психології.

Компенсація, психологічна корекція, депривація, реабілітація, абілітація, інтеграція. Поняття про компенсаторні феномени. Біологічні та соціальні фактори компенсації. Поняття про декомпенсацію. Сутність деприваційних феноменів. Види і форми деприваційних феноменів. Сенсорна депривація. Комунікативна депривація. Материнська депривація. Депривація і порушений розвиток. Адаптаційні і компенсаторні процеси. Поняття реабілітації. Форми та напрями реабілітаційних заходів. Абілітація та її сутність. Поняття психологічної корекції. Проблема соціально-трудової адаптації та інтеграції осіб з відхиленнями в розвитку. Пошук і розробка ефективних форм інтеграції в навчанні осіб з проблемами в розвитку. Інтегроване навчання як закономірний етап розвитку системи спеціальної освіти дітей з відхиленнями в розвитку.

Поняття інклюзії. Зміст та напрямки психолого-педагогічного та медико-соціального супроводу дітей з відхиленнями у розвитку.

Тема 6. Загальна психолого-педагогічна характеристика окремих форм дизонтогенеза.

Психічне недорозвинення. Основні причини і форми порушень інтелекту (розумової відсталості). Загальне поняття про розумову відсталість. Сучасні класифікації відхилень у розвитку. Мислення і своєрідність його розвитку у розумово відсталих дітей. Мовлення і мовленнєвий розвиток. Особливості емоційно-вольової сфери розумово відсталих дітей. Розвиток діяльності розумово відсталих дітей.

Затриманий розвиток. Причини ЗПР. Класифікації ЗПР. Особливості навчальної діяльності дітей з ЗПР. Своєрідність когнітивного та емоційного розвитку дітей із ЗПР в залежності від форми.

Пошкоджений розвиток. Поняття про розпад психіки. Співвідношення розпаду і розвитку психіки в залежності від сили патогенного фактора і віку дитини.

Дефіцитарний розвиток. Роль зору і слуху у пізнанні світу і діяльності людини. Вплив порушень зору і слуху на фізичний і психічний розвиток дитини. Особливості компенсаторних процесів при глибоких порушеннях зору і слуху. Розвиток когнітивної сфери глухої та сліпої дитини. Розвиток різних форм діяльності в умовах сенсорних порушень. Особливості просторової орієнтації незрячих. Своєрідність мовленнєвого і розумового розвитку глухої дитини. Клініко-психологічна характеристика дітей з порушеннями зору і слуху. Особливості психічного розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Причини і форми дитячого церебрального паралічу. Ступені рухових порушень. Структура відхилень у розвитку при дитячому церебральному паралічі. Особливості психомоторного розвитку дітей з ДЦП. Когнітивний і мовленнєвий розвиток дітей з ДЦП. Формування особистості та самосвідомості дітей з ДЦП. Особливості психічного розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями.

Спотворений розвиток, його природа, причини, форми. Особливості раннього розвитку синдромом аутизму. Психомоторика. Гра. Спілкування. Самообслуговування. Емоційні розлади. Навчання, навченість, здатність до навчання. Соціальна адаптація. Особливості сімейного виховання. Психологічна корекція та диференціальна діагностика.

Дисгармонійний розвиток. Сучасні уявлення про патохарактерологічний розвиток. Поняття про психопатії і акцентуації характеру. Класифікації психопатій. Соціальна адаптація, реабілітація та прогноз. Смыслова сфера особистості. Порушення поведінки. Делінквентна і девіантна поведінка. Причини і форми. Патологічні реакції. Заходи профілактики. Особливості психічного розвитку дітей, які виховуються в умовах дитячого будинку. Соціальне сирітство - причини і динаміка. Материнська депривація. Особливості когнітивного розвитку дітей - сиріт. Емоційний розвиток і формування особистості вихованців дитячого будинку. Особливості психічного розвитку дітей зі складними вадами розвитку.

Тема 7. Розвиток особистості в умовах дизонтогенеза.

Проблема розвитку особистості та самосвідомості дітей та підлітків з особливими потребами. Особливості сімейного виховання дітей з порушеннями в розвитку. Дисгармонійні стилі сімейного виховання. Розвиток особистості при порушеннях зорового аналізатора. Характер і динаміка потреб особистості при сліпоті. Своєрідність мотиваційної сфери особистості. Проблема взаємозв'язку зорової патології з формуванням особистості. Характер міжособистісних відносин при глибоких порушеннях зору. Емоційно-вольова сфера сліпих. Розвиток особистості при порушеннях слухового аналізатора. Можливості та умови повноцінного розвитку особистості глухих і слабочуючих. Формування активності особистості. Спрямованість особистості. Труднощі формування переконань, морально-етичних уявлень і понять, мотиваційно-потребностної сфери. Індивідуально-психологічні особливості особистості дітей з порушенням слуху. Темперамент. Характер, своєрідність рис характеру дітей з порушенням слуху. Особливості емоційно-вольової сфери у дітей з вадами слуху. Усвідомлення дітьми з вадами слуху власних емоційних

станів і розуміння їх у інших людей. Вольові якості та їх виховання у дітей з вадами слуху. Взаємовідносини з оточуючими людьми.

Розвиток особистості в умовах затриманого розвитку. Педагогічна занедбаність і ЗПР. Роль сім'ї та батьківських установок у розвитку особистості дитини з відставанням у темпі психічного розвитку. Формування особистості і міжособистісні відносини з однолітками. Особливості соціальної адаптації та професійного самовизначення дітей із ЗПР.

Розвиток особистості розумово відсталої дитини. Вплив загального інтелектуального недорозвинення на характеристики особистості. Особливості емоційно-вольової сфери розумово відсталих дітей. Труднощі інтелектуальної регуляції емоційно-вольової сфери у розумово відсталих осіб. Незрілість, недорозвинення, нестійкість вольових процесів при розумовій відсталості. Особливості формування самооцінки у розумово відсталих дітей.

Формування особистості в умовах порушення опорно-рухового апарату. Недоліки сімейного виховання і порушення процесу формування особистості дітей з відхиленнями розвитку.

Розділ III. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ.

Тема 1. Предмет та завдання логопедії.

Визначення, предмет, мета і завдання логопедії як спеціальної педагогічної науки. Зв'язок логопедії із суміжними науками. Психофізіологічні засади логопедії: учення І. П. Павлова, І. М. Сеченова, О. Р. Лурія, П. К. Анохіна для логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії. Методологічні основи і принципи. Методи логопедії. Профілактика мовленнєвих порушень. Система логопедичної допомоги.

Тема 2. Особливості розвитку мовлення в процесі нормального онтогенезу.

Характеристика послідовності появи у дітей мовленнєвих реакцій і значимих одиниць мовлення. Специфіка розвитку у дітей мовної компетентності і мовленнєвої діяльності. Особливості формування основних структурних компонентів мовлення: словника, звуковимови, граматичної будови речення, зв'язного мовлення.

Тема 3. Анатомо-психо-неврологічні основи розвитку та функціонування мовлення у дітей та дорослих.

Характеристика анатомо-фізіологічних, неврологічних, соціально-психологічних передумов успішного розвитку мовлення у дитини (таким чином як вони розглядаються у таких науках як анатомія, нейрофізіологія, нейропсихологія, психолінгвістика, психологія). Будова центрального мовленнєвого апарату. Мовноруховий та мовнослуховий аналізатори. Роль аналізаторів в формуванні мовлення. Відділи периферичного мовленнєвого апарату. Класифікація звуків мовлення.

Тема 4. Етіологія виникнення порушень мовлення у дітей та дорослих.

Характеристика функціональних, екзогенно-органічних і спадкових причин виникнення порушень мовлення у дітей і дорослих. Локальні і тотальні ураження центрального і периферійного відділів мовленнєвого апарату, як причина виникнення порушень мовлення у дітей та дорослих. Схема збору анамнезу. Значення анамнезу для диференційної діагностики мовленнєвих порушень.

Тема 5. Класифікації порушень мовлення у дітей.

Принципи аналізу мовленнєвих порушень. Критерії педагогічного, психологічного, лінгвістичного та клінічного характеру при вивченні мовленнєвих порушень. Аналіз структури дефекту. Характеристика клініко-педагогічної і психолого-педагогічної класифікації порушень мовлення. Класифікації вторинних порушень мовлення у дітей. Можливості поєднання декількох порушень мовлення у однієї дитини чи дорослого.

Тема 6. Дислалія

Визначення, причини, характеристика дефекту. Класифікація дислалій за механізмами, причинами та якісними особливостями: механічна дислалія, її зумовленість аномаліями в будові артикуляційного апарату; функціональна дислалія, її форми в залежності від порушення психофізіологічного механізму

Відмежування дислалії від вікових особливостей мовлення, мінімальних проявів дизартрії, інших мовленнєвих розладів тощо.

Обстеження дітей з порушеннями мовлення. Обстеження недоліків звуковимови в різних умовах. Обстеження стану органів артикуляційного апарату та мовленнєвої моторики. Особливості загальної і дрібної моторики. Стан фонематичного аналізу, синтезу і фонематичних уявлень. Особливості словникового запасу і граматичної будови. Обстеження цих компонентів мовлення.

Мета, задачі, принципи логопедичної роботи при дислалії. Етапи роботи при дислалії. Зміст роботи на кожному етапі логопедичного впливу. Особливості артикуляційної гімнастики при різних видах дислалії. Структура логопедичних занять при дислалії. Логопедична робота при складно функціональній дислалії. Профілактика дислалії. Система роботи по формуванню фонематичного слуху.

Тема 7. Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення (ФФНМ)

Визначення та характеристика фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення, причини виникнення, психолого-педагогічні прояви, методика корекційної роботи.

Тема 8. Ринопалія

Загальна характеристика дефекту. Основні форми ринопалії. Етіологія «відкритої» і «закритої» ринопалії. Симптоматика форм «відкритої», «закритої» і «змішаної» форм ринопалії. Діагностика скритої «сумбукозної» розщілини. Характер ушкоджень мовленнєвого апарату при різних формах ринопалії. Класифікація незрощень губи і піднебіння.

Особливості фонетико – фонематичної, лексико – граматичної і просодичної сторін мовлення при ринопалії. Вплив вродженої піднебінної патології на фізичний, психічний, мовленнєвий розвиток дитини. Вплив ринопалії на стан писемного мовлення та інші сторони діяльності дитини.

Зміст, методи і прийоми обстеження. Рання диференціальна діагностика розмежування різних форм ринопалії, відмежування від інших мовленнєвих вад. Прогноз. Роль і зміст фізіологічного, клінічного, психологічного, педагогічного обстеження дітей з ринопалією різних вікових категорій. Методи

і роль раннього хірургічного втручання в усуненні незрощень і запобіганні тяжких форм ринолалії.

Зміст основних методик логокорекційної роботи по подоланню ринолалії. Медико-педагогічна і логотерапевтична робота в доопераційний період при відкритій органічній ринолалії. Післяопераційна логопедична робота. Етапи, зміст, організація, основна мета, завдання. Взаємозалежність і взаємообумовленість до і післяопераційної логопедичної корекційної роботи.

Методи і прийоми формування і виховання слухової, дихальної, голосової і артикуляційної функцій у дітей з різними формами ринолалії. Особливості методів, прийомів і послідовності виховання звуковимови і просодичної сторони мовлення.

Структура логопедичних занять по усуненню ринолалії. Дидактичний матеріал та інструментарій, необхідний для проведення занять. Система і розділи корекційного впливу: психотерапія, лікувальна фізкультура, дихальна і артикуляційна гімнастика, спеціальний масаж, логопедична робота, логопедична ритміка, фізіотерапевтичні процедури тощо. Сучасні науково-теоретичні і науково-практичні дослідження проблеми ринолалії.

Тема 9. Вади голосу

Анатомо-фізіологічні основи голосоутворення. Розвиток голосу у дітей.

Види розладів голосу. Органічні порушення голосу, види, причини, механізм патології. Функціональні розлади голосу, види, причини, механізм порушення. Методи дослідження голосового апарата. Диференційна діагностика порушень голосу функціонального та органічного станів.

Особливості психічного та мовленнєвого розвитку дітей та дорослих з функціональними порушеннями голосу. Методи, завдання, принципи корекційного впливу при функціональних розладах голосу. Поетапність логопедичної роботи при функціональних порушеннях голосу.

Особливості психічного і мовленнєвого розвитку дітей з органічними порушеннями голосу. Мета, завдання, принципи логопедичної роботи при органічних розладах голосу. Система логопедичної корекції при парезах і паралічах гортані, при хронічних ларингітах, після екстирпації гортані.

Тема 10. Дизартрія

Визначення, механізм і структура дефекту. Етіологія. Класифікація дизартрії (бульбарна, псевдобульбарна, екстрапірамідна, коркова, мозочкова; спастична, гіперкінетична, паретична, ригідна тощо). Симптоматика різних форм дизартрій. Мінімальні дизартричні прояви, їх порівняльний аналіз з дислалією. Вплив дизартрії на розвиток особистості дитини. Характеристика і співвідношення мовленнєвих і немовленнєвих симптомів. Особливості прояву дизартрії в різні вікові періоди.

Психолого-педагогічна характеристика дітей з дизартрією і аномалією.

Зміст, методи і прийоми обстеження. Роль і значення фізіологічного, нейропсихологічного, неврологічного, психолого-педагогічного та інших видів обстеження.

Завдання і зміст диференціальної діагностики дизартрії та інших форм мовленнєвих порушень. Складні поєднані дефекти. Прийоми виявлення мінімальних проявів дизартрії. Організація комплексної роботи, що забезпечує сприятливі умови формування правильної звуковимови у дітей з дизартрією (медикаментозне і фізіотерапевтичне лікування; лікувальна фізкультура; логоритміка; загальний, спеціальний та логопедичний масаж, пасивна і активна гімнастика артикуляційного апарату; кінезітерапія та інше). Система роботи з розвитку м'якої моторики.

Методи і прийоми корекції і відновлення рухів органів артикуляційного апарату (парезів, гіперкінезів, атаксій). Корекція, формування і розвиток дихальної, голосоутворюючої і артикуляційної функцій. Формування просодичної сторони мовлення.

Зміст, методи і прийоми роботи по усуненню мінімальних проявів дизартрії. Структура і зміст логопедичних занять по подоланню дизартрії.

Тема 11. Порушення темпо-ритмічної організації мовлення

Загальна характеристика. Етіологія, патогенез та механізми цих мовленнєвих порушень.

Основні напрямки сучасного комплексного впливу. Логопедична робота над темпом та ритмом мовлення. Робота над мовленнєвим диханням та голосом. Психотерапія в системі корекційної роботи.

Історичний аспект вивчення заїкання. Суть поняття “заїкання”. Причини та механізми розвитку заїкання. Симптоматика заїкання. Характеристика мовленнєвих судом. Порушення мовленнєвого дихання та голосоутворення при заїканні. Класифікація видів заїкання. Немовленнєва симптоматика заїкання. Невротичне заїкання, його причини та механізм виникнення. Неврозоподібне заїкання, його причини та механізм виникнення. Порівняльна характеристика різних форм заїкання. Особливості мовленнєвого та психічного розвитку дітей, підлітків та дорослих з різними формами заїкання.

Особливості та методика обстеження дітей дошкільного віку. Обстеження підлітків та дорослих із заїканням. Психологічне вивчення осіб із заїканням. Лікувально-оздоровчі заходи в системі корекційної роботи при заїканні. Психологічні та психотерапевтичні методи подолання заїкання.

Завдання та зміст корекційного логопедичного впливу. Сучасні методики подолання заїкання у дітей дошкільного, шкільного віку, підлітків та дорослих.

Тема 12. Алалія

Визначення, причини, механізм порушення при алалії. Анатомо-фізіологічний аспект вивчення алалії. Симптоматика алалії.

Характеристика різноманітних форм алалії. Психолого-педагогічна характеристика дітей з алалією. Визначення характерних ознак різних видів алалії. Диференційна діагностика алалії від інших порушень.

Визначення, механізм порушення при моторній алалії, форми, їх характеристика. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика моторної алалії: загальна та артикуляційна моторика; фонетичні особливості мовлення; особливості фонематичного слуху; лексико-граматична сторона мовлення; імпресивна сторона мовлення; стан психічних функцій.

Обстеження дітей з моторною алалією. Специфіка обстеження дітей, що не володіють і не користуються мовленням. Мета, завдання, методи, принципи, особливості логопедичної корекції

при моторній алалії. Поетапність корекційної роботи при моторній алалії. Авторські методики.

Визначення, механізм порушення при сенсорній алалії. Особливості акустичної уваги, розуміння мовлення при сенсорній алалії. Стан експресивного мовлення. Психолого-педагогічні особливості дітей із сенсорною алалією.

Обстеження. Диференційна діагностика сенсорної та моторної алалії. Відмежування сенсорної алалії від розумової відсталості та туговухості.

Мета, завдання, методи, принципи логопедичної корекції при сенсорній алалії. Поетапність логопедичного впливу при сенсорній алалії.

Тема 13. Загальний недорозвиток мовлення (ЗНМ)

Визначення та характеристика загального недорозвитку мовлення, причини виникнення та психологічні механізми дефекту, рівні мовленнєвого недорозвитку, класифікація аномалій мовленнєвого розвитку, методика корекційної роботи.

Тема 14. Афазія

Історія розвитку вчення про афазії. Зв'язок досліджень афазії з розвитком уявлень про вищі психічні функції. Нейролінгвістичний підхід у розумінні афазії на сучасному етапі. Причини афазії. Класифікація афазій за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, клінічним, психолінгвістичним). Основні форми афазій, їх характеристика. Мовленнєва симптоматика при різних формах афазій.

Зміст і значення комплексного медико-психолого-педагогічного обстеження хворих. Зміст, структура, принципи, методи та прийоми обстеження ВПФ у хворих із афазією. Диференційна діагностика афазій, відмежування афазії від патології мовлення при психічних розладах.

Теоретичні основи, завдання та загальні принципи відновлювального навчання. Організація роботи з відновлення мовлення на ранньому етапі впливу. Форми організації нейропсихологічної реабілітації хворих на афазію. Методи та організація групових та індивідуальних занять. Використання логоритміки при корекції афазії.

15. Виховання дітей з ТПМ. Спецметодика.

Визначення предмету, об'єкту, основного змісту та мети спеціальної методики виховання дітей з порушеннями мовлення. Природнича психофізіологічна основа мови (вчення І. П. Павлова, П. К. Анохіна, О.Р. Лурія, О. О. Леонтєва). Психологічні основи спец. методики розвитку мовлення (вчення Л. С. Виготського, С. П. Рубінштейна, М. І. Жинкіна, Д. Б. Ельконіна, А. К. Маркової та інших).

Науково–теоретичні основи методики розвитку та навчання рідної мови, форми, засоби, методи і прийоми навчання дітей рідної мови; спеціальні методики навчання різних видів зв'язного розповідання дітей, методики словникової роботи, методики формування граматичної будови мови, методики роботи з художнім текстом та ілюстративним матеріалом, прийомихудожнього читання та розповідання дітям, формування звукової культури мовлення та навчання грамоти. Поняття культури мовлення, його характеристика як правильність, нормативність, адекватність, логічність, різноманітність, естетичність, чистота, доречність.

Особливості побудови, методика, визначення основних принципів та дидактичних вимог до організації та проведення занять з дітьми-логопатами. Визначення завдань, методів і прийомів навчання, взаємозв'язку з іншими видами діяльності, відповідність заняття за віковими, психологічним і мовленнєвим можливостям дітей. Врахування результатів заняття. Зв'язок занять з іншими видами діяльності.

16. Ігри в логопедичній роботі з дітьми.

Гра в історії становлення людства, її соціальний характер. Сучасні теорії виникнення гри в людському суспільстві. Характеристика гри, як виду діяльності. Провідний характер ігрової діяльності в дошкільному віці. Особливості ігрової діяльності дітей на різних вікових етапах. Виникнення і розвиток гри в онтогенезі дитини. Дитяча гра в історії розвитку дошкільного виховання на Україні. Значення гри в удосконаленні фізичного, розумового і морального розвитку гри.

Основні функції гри. Класифікація і характеристика основних видів ігор. Класифікація іграшок. Роль та значення ігор в логопедичній роботі. Використання ігор в логопедичній роботі. Дидактичні ігри і їх класифікація і характеристика. Організація дидактичних ігор і керівництво ними. Використання дидактичних ігор в логопедичній роботі. Рухливі ігри і їх характеристика. Використання рухливих ігор в логопедичній роботі. Творчі ігри. Методика проведення творчих ігор. Використання творчих ігор в логопедичній роботі. Використання ігор в логопедичному обстеженні дітей. Використання ігор для розвитку психічних процесів: уваги, пам'яті, мислення, уяви, сприйняття. Ігрова діяльність при виконанні артикуляційної і пальчикової гімнастики. Методика проведення артикуляційної гімнастики. Вимоги до пальчикової гімнастики. Ігри в логопедичній роботі з дітьми-дислаліками, ігри на розвиток фонематичного сприйняття. Використання ігор у роботі з дітьми-дизартриками. Використання ігор у роботі з дітьми-ринолаліками. Ігри в корекції звуковимови у дітей-ринолаліків. Ігри в корекційній роботі з заїкуватими дітьми. Особливості поведінки заїкуватих дітей в іграх. Психотерапія в корекційній роботі із заїкуватими дітьми. Використання ігор в логопедичній роботі з дітьми із ЗНМ різних рівнів, з алаліками. Нетрадиційні ігрові методи в логопедичній роботі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА:

1. Бондарь В. І., Синьов В. М. Дефектологічний словник. Київ : «МП Леся», 2001. 528 с.
2. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / уклад. : Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. Київ, 2016. 68 с.
3. Кобильченко В., Омельченко І. Спеціальна психологія: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 224 с.
4. Клопота Є.А. Психологічні основи інклюзивного освітнього простору: навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 85 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навч.-метод. посіб. Київ: Атопол, 2015. 136 с.

6. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія: навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 293 с.
7. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: Учеб. пособие. – Донецк, Лебідь, 2002. – 327 с.
8. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции. 2-е изд., перераб. И дополнен. Славянск: Предприниматель Маторин Б. И., 2012. 386 с.
9. Логопедия: Учебник для студентов дефектологических факультетов пед. высш. учеб. заведений / Под ред. Л.С.Волковой. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ВЛАДОС, 2004. – 704 с.
10. Логопедія : підручник. / за ред.. М. К. Шеремет. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 672 с.
11. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. - М.: Издательский центр «Академия», 2003. - 384с.
12. Мартинчук О. В. Основы корекційної педагогіки. Київ, 2010. 288 с.
13. Основы інклюзивної освіти / за заг. ред. А. А. Колупаєвої. Київ : «А. С. К.», 2012. 308 с.
14. Синьов В. М. Психологія розумово відсталої дитини: [підручник]. Київ: Знання, 2008. 359с.
15. Синьов В. М. Психолого-педагогічні проблеми дефектології та пенітенціарії. Київ: «МП Леся», 2010. 779 с.
16. Синьов В. М. Розумова відсталість як педагогічна проблема. Навчальний посібник. Київ: 2007. 118 с.
17. Спеціальна психологія. Тексти. Навчальний посібник / За ред.. М.П.Матвєєвої, С.П.Миронової. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 1999. – Ч. I. – 158 с.
18. Спеціальна психологія. Тексти. Навчальний посібник / За ред.. М.П.Матвєєвої, С.П.Миронової. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2001. – Ч. II. – 140 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА:

1. Засенко В., Софій Н. Інклюзивна освіта: стан і перспективи розвитку в Україні: Науково-методичний збірник до Всеукраїнської науково-практичної конференції в рамках реалізації проекту «Створення ресурсних центрів для батьків дітей з особливими освітніми потребами» за підтримки програми ІВРР. – К.:– ТАСІС Європейської Комісії, 2007.
2. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. - К.: «Самміт-Книга», 2009. - 272 с.
3. Левина Р.Е. Основы теории и практики логопедии. – М.: Просвещение, 1968. – 367с.
4. Манько Н. В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку : науково-методичний посібник. Київ : КНТ, 2008. 256 с.
5. Мартиненко І. В. Логопсихологія : курс лекцій. Навчальний посібник. 2 вид., виправл. і доповн. / І. В. Мартиненко. — Київ : ДІА, 2016. — 116 с.
6. Рубинштейн С.Я. Психология умственно отсталого школьника. - М.: Просвещение, 1986. – 192 с.
7. Стадненко Н. М., Матвеева М. П., Обухівська А. Г. Нариси з олігофренопсихології. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ. 2002. 200 с.
8. Тарасун В.В. Логодидактика. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 2004.–348 с.
9. Теорія і практика сучасної логопедії: Збірник наукових праць: Спеціальний випуск – К.: Актуальна освіта, 2006. – 98с.
10. Теорія і практика сучасної логопедії: Збірник наукових праць: Випуск 1. – К.: Актуальна освіта, 2006. – 168с.
11. Теорія і практика сучасної логопедії: Збірник наукових праць: Випуск 2. – К.: Актуальна освіта, 2006. – 98с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для абітурієнтів на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

за спеціальністю 016 Спеціальна освіта

Абітурієнтам пропонуються тестові завдання. Потрібно обрати один із запропонованих варіантів відповіді (букву обраної відповіді потрібно зазначити у екзаменаційній роботі). Пропонується 30 тестових завдань. При оцінюванні всіх відповідей кожного абітурієнта зазначається відсоток правильних відповідей від кількості тестових завдань, наданих абітурієнту, який дорівнює кількості отриманих балів.

Критерії оцінювання результатів тестування на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 016 Спеціальна освіта

Кількість правильних відповідей	Кількість балів	Кількість правильних відповідей	Кількість балів
30	200	16	144
29	196	15	140
28	192	14	138
27	188	13	134
26	184	12	130
25	180	11	126
24	176	10	122
23	172	9	118
22	168	8	114
21	164	7	111
20	160	6	109
19	156	5	106
18	152	4	103
17	148	3	100